

Nenad Palac – Jadranka Garmaz

RAT U UKRAJINI: KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA NA PORTALU BITNO.NET

*War in Ukraine: quantitative-qualitative analysis of content
on the Bitno.net portal*

UDK: 581.524.2(470+571):(477)“2022”
659.28:004.775]Bitno.net
316.776.33:004.775:001.102]028.5
303.64:005.57:341.31(477)]070.39
005.57:351.754.91
213(046):004.775]007:341.31(477)
(046):004.775

5
Služba Božja 1123.

Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljeno 1/2023

Sažetak

Ruskom invazijom na Ukrajinu 24. veljače 2022. godine započinje čitav niz događaja koji formiraju globalnu krizu i na humanitarnoj i na ekonomskoj, diplomatskoj, ekumenskoj razini. Medijske kuće širom svijeta prate te izvještavaju o ovom ratu fokusirajući se pritom na specifične naglaske koji su u skladu s njihovom uredničkom politikom. Cilj je ovog istraživanja utvrditi koliko i na koji način redakcija portala Bitno.net izvještava o ratu u Ukrajini te koja su tematska područja pri tome najzastupljenija. Koristeći se metodom analize sadržaja, na kvalitativnoj i kvantitativnoj razini, analiziramo 213 članaka objavljenih na portalu Bitno.net u 2022. godini koji se direktno odnose na obradu teme rata u Ukrajini. Rezultati istraživanja pokazuju značajno oslanjanje redakcije portala na izvanjske (agencijske) izvore i na kvalitativnoj i na kvantitativnoj razini.

Ključne riječi: Bitno.net, Ukrajina, Rusija, rat, izbjeglice.

PORTAL BITNO.NET I NJEGOV DOSEG UNUTAR HRVATSKOGA
MEDIJSKOG PROSTORA

Portal Bitno.net pokrenula je 20. studenog 2011. godine neprofitna udruga „Centar za cjelovit razvoj” na čelu s Petrom Baltom kao prvim glavnim urednikom. Cilj ove udruge, kao i

portala jest: informiranje čitatelja o vjeri, vjerskim temama i sadržajima koji su marginalizirani u medijima; cjelovita ljudska, duhovna, psihološka i etička formacija utemeljena na kršćanskom sustavu vrijednosti te formacija nepristranoga medijskog prostora za razmjenu različitih mišljenja.¹ Zaposlenici angažirani na portalu u svom radu nastoje aktivno doprinijeti evangelizacijskom poslanju Crkve i na internetu i unutar hrvatskoga digitalnog medijskog prostora.² Od 2011. godine pa do danas, na portalu Bitno.net ostvareno je više kadrovskih, uredničkih i tehničkih promjena. Trenutačno je na portalu angažirano četvero novinara, lektor te glavni urednik – Anto Mikić – koji u ovom trenutku djeluje kao vanjski suradnik.³

Portal Bitno.net primarno je nišni portal⁴, te je takav specijaliziran za teme koje govore o vjeri, vjerskom životu i vjerskom nauku. Premda redakcija portala Bitno.net svojim sadržajem želi doći do što većeg broja hrvatskih čitatelja, ona je istodobno ograničena zbog toga što sadržaj vjerske tematike nije jednako primamljiv širem čitateljskom krugu kao što je to s općim informativnim ili *news* portalima. Unatoč tomu, portal Bitno.net od svojega početka stječe veliku i redovitu čitateljsku bazu koja ga iz dana u dan prati.

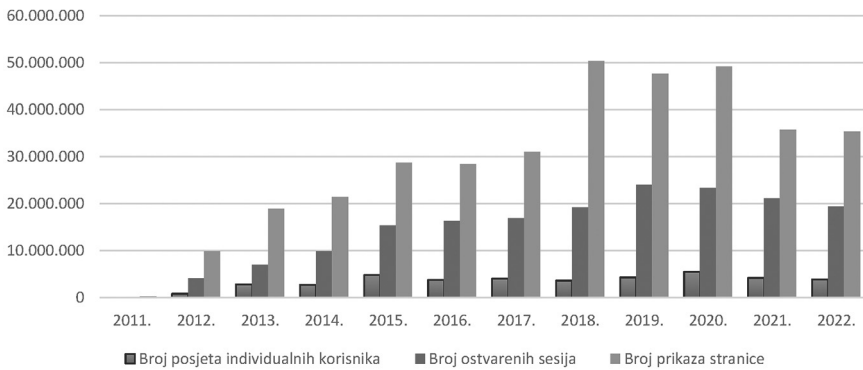
---

¹ Usp. Centar za cjelovit razvoj, *Statut udruge*, čl. 6 – 9., Bitno.net, *Urednička koncepcija portala Bitno.net. Program za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2014.*, 4., Bitno.net, *Urednička koncepcija portala Bitno.net. Program za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2015.*, 4.

² U sklopu izrade doktorske disertacije „Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve” provedeno je sedam intervjua s bivšim i trenutačnim zaposlenicima na portalu Bitno.net u dva navrata. Transkripti ovih intervjua dostupni su kao prilog na njezinu kraju. Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, doktorski rada, Zagreb, 2022., 443–500, u: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:222:551282> (23. I. 2023.).

³ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 71–73.

⁴ Internetski portali, kao što i sam naziv govori, predstavljaju svojevrsta vrata preko kojih korisnici interneta pristupaju gotovo neograničenoj količini informacija. Prema vrsti razlikujemo dva tipa internetskih portala: horizontalni i vertikalni. Horizontalni tip portala cilja na širu publiku i nije ograničen na jednu nišu, dok je vertikalni tip portala specijaliziran za određeni predmet, temu ili sadržaj. Internetski portal Bitno.net pripada u vertikalni tip internetskoga portala te je prema svojem sadržaju ograničen na kulturno-vjerski sadržaj i obrađuje teme koje su na direktan ili indirektan način povezane sa zbivanjima u Crkvi u Hrvatskoj i svijetu. Usp. Arthur Tantall, *Portals, Portals Everywhere*, u: Arthur Tantall (ur.), *Web Portals: The New Gateways to Internet Information and Services*, Hershey, 2005., 1–14.

Graf 1. Broj posjeta individualnih korisnika, ostvarenih sesija i prikaza stranica portala Bitno.net po godinama (20. studenog 2011. – 31. prosinca 2022.), izvor: *Google Analytics*

Zahvaljujući otvorenosti redakcije, uspjeli smo doći do statističkih podataka o posjećenosti portala koristeći se aplikacijom *Google Analytics*. Ova nam aplikacija, među ostalim, omogućuje uvid u razinu posjećenosti portala, podjelu čitatelja prema dobi i spolu, geografskoj lokaciji i čitateljskim navikama.

Statistički podatci povezani s praćenjem posjećenosti portala Bitno.net potvrđuju značajnu čitateljsku bazu na svim razinama – bilo da je riječ o broju posjeta individualnih korisnika, prikazu stranica ili količini ostvarenih sesija.⁵ Portal Bitno.net, prema dostupnim podacima, bilježi stabilan rast u sva tri navedena segmenta do kraja 2020. godine, nakon čega je na njemu zabilježen pad u svim elementima posjećenosti. Pad u posjećenosti redakcija portala pripisuje dvama faktorima: mijenjanje čitateljskih navika kod mlađih generacija, tj. prelazak na nove društvene mreže pri pretraživanju sadržaja te neslaganju, i posljedično napuštanju, dijela čitateljstva zbog uredničke politike i načina izvještavanja za vrijeme epidemiološke krize uzrokovane pojavom virusa COVID-19.⁶ U prethodnoj 2022. godini portal Bitno.net zabilježio je nešto manje od 4 milijuna posjeta individualnih korisnika, 19 milijuna ostvarenih sesija i 35 milijuna prikaza stranica.

⁵ Usp. Graf 1.

⁶ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 348–349.

Prema demografskim podacima dostupnim na *Google Analyticsu* većinu čitatelja između 2011. do 2022. godine čine žene (60,85 %), dok su muškarci u nešto manjoj mjeri zastupljeni među čitateljskom populacijom (39,15 %).⁷ Analizirajući dob čitateljske populacije od osnutka portala Bitno.net pa do kraja 2022. godine, vidimo kako su dominantne dobne skupine između 25 i 34 (22,43 %), 35 i 44 (20,80 %) te 45 i 54 godine (18,77 %).⁸ Ovo predstavlja značajan starosni rast ako dobivene podatke usporedimo s istraživanjem agencije *Hendal* koje je provedeno na portalu 2014. godine.⁹ Svi statistički podatci dobiveni u prethodnim istraživanjima¹⁰, kao i ovi aktualni, dodatno potvrđuju dvije stvari: na portalu Bitno.net nastavlja se trend starenja čitateljske populacije, no usprkos njemu formirana je stabilna baza čitatelja koja portal prati od studentskih dana.¹¹

Prema dostupnim geografskim podacima možemo vidjeti kako većina čitatelja na portal Bitno.net dolazi iz Hrvatske (71,13 %). Od ostalih zemalja iz kojih dolaze čitatelji portala zastupljene su Bosna i Hercegovina (12 %), Njemačka (5,30 %), SAD (4,23 %), Srbija (2,03 %).¹² Geografska podjela čitatelja na razini Republike Hrvatske govori nam kako većina čitatelja portala dolazi iz Zagreba (64,96 %) i Splita (11,69 %). Od ostalih većih gradova zastupljeni su: Osijek (4,68 %), Rijeka (3,96 %), Zadar (3,33 %), Slavonski Brod (2,88 %), Dubrovnik (2,60 %).¹³

⁷ Usp. Graf 2.

⁸ Usp. Graf 3.

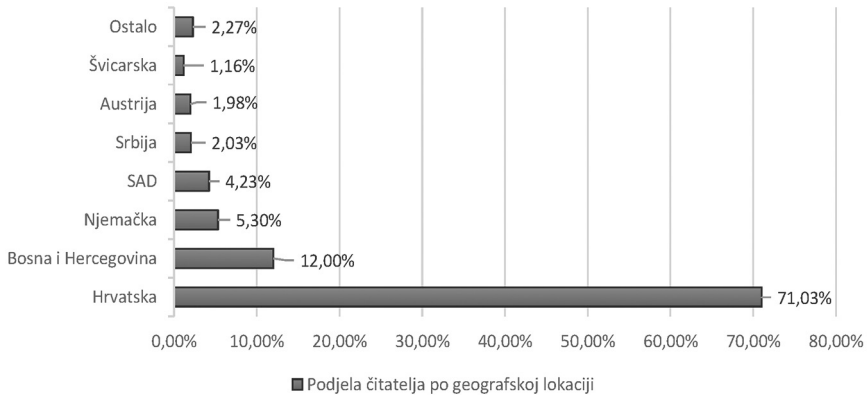
⁹ Agencija *Hendal market research* provela je od 9. do 16. 4. 2014. godine anketu među čitateljima portala Bitno.net kako bi analizirala njihove socio-demografske podatke, navike, zadovoljstvo portalom te prijedloge za poboljšanja u budućnosti. Pri usporedbi dobnih skupina u istraživanju iz 2014. godine s aktualnom podacima jasno vidimo starenje među čitateljskom populacijom portala Bitno.net kroz godine. Demografska raspodjela ispitanika: „manje od 15 godina” (0,4 %), „15 – 25 godina” (32,1 %), „26 – 35 godina” (31,3 %), „36 – 50 godina” (30,3 %), „51 – 64 godine” (4,9 %) i „65+ godina” (0,7 %). *Hendal market research, Profil i zadovoljstvo – Bitno.net*, Zagreb, 2014.

¹⁰ Usp. *Hendal market research, Profil i zadovoljstvo – Bitno.net*, Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 105–145.

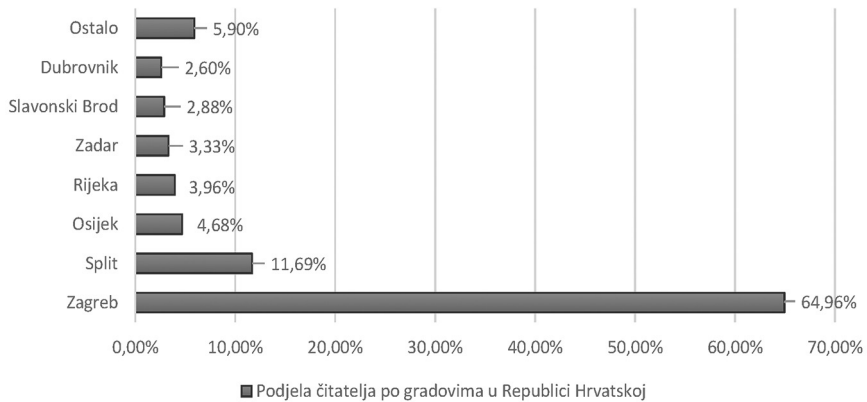
¹¹ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 80–87.

¹² Graf 4.

¹³ Graf 5.

Graf 4. Podjela čitatelja portala Bitno.net po geografskoj lokaciji (20. studenog 2011. –31. prosinca 2022.), izvor: *Google Analytics*

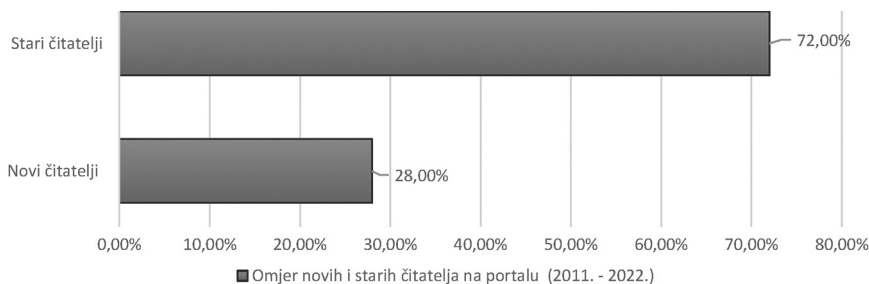

Graf 5. Podjela čitatelja portala Bitno.net po većim gradovima u Republici Hrvatskoj (20. studenog 2011. – 31. prosinca 2022.), izvor: *Google Analytics*

Redakcija portala Bitno.net uspjela je, u periodu od gotovo dvanaest godina, svojim angažmanom i sadržajem stvoriti značajnu te lojalnu bazu čitatelja koja mu se svakodnevno vraća pri pretraživanju sadržaja vjerske tematike na internetu. Ovo potvrđuje ne samo omjer starih i novih čitatelja, već i čitateljske navike na njemu.¹⁴ U istraživanju provedenom u sklopu izrade doktorske disertacije te anketiranjem 1791 čitatelja portala Bitno.net u dva navrata (2018. i 2022.) potvrđen je pozitivan utjecaj portala

¹⁴ Usp. Graf 6.

na informiranost čitatelja o vjeri, vjerskim pitanjima i vjerskim temama, doprinos vjerskoj formaciji i aktivnijem življenju vjerničkog života prema njihovoj vlastitoj samoprocjeni.¹⁵

Graf 6. Omjer novih i starih čitatelja na portalu Bitno.net (20. studenog 2011. – 31. prosinca 2022.), izvor: *Google Analytics*

Svi dosad prezentirani podatci, kao i oni dostupni kroz pret hodna istraživanja, govore kako portal Bitno.net ima značajnu ulogu u kreiranju te prenošenju vjere i vjerskog sadržaja unutar hrvatskoga digitalnog medijskog prostora. Respektabilne brojke posjećenosti portala nisu, dakako, lišene negativnih trendova koje se najjasnije očituju kroz starenje čitateljske populacije. Potrebno je stoga u budućnosti rada portala Bitno.net, kao i drugih katoličkih medija, razmisliti o implementaciji drugačije vrste sadržaja te uključivanju u nove oblike društvenih mreža koje su bliži mladima. Aktualni trendovi ukazuju na to da su mladi danas skloniji konzumirati sadržaje audiovizualne naravi u odnosu one tekstualne koji drže zastarjelim.¹⁶ Hoće li stvaranje računa na *TikTok-u* i pokretanje *podcasta* biti dovoljno za promjenu aktualnih trendova u starenju čitateljske populacije na portalu Bitno.net ostaje vidjeti u budućim istraživanjima.¹⁷

¹⁵ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 106–160.

¹⁶ Američko istraživanje provedeno na uzorku od 12 147 ispitanika pokazalo je kako sve više mladih, posebno onih između 18 i 29 godina, koristi *TikTokom* kao glavnim izvorom informiranja o događajima u zemlji i svijetu. Premda su *Facebook* te *Youtube* i dalje dominantni izvori informiranja, baza onih koji se koriste *TikTokom* za ovakve svrhe značajno je mlađa u odnosu na konkurentske mreže. Usp. Katerina E. Matsa, *Social media and News Fact Sheet* (20. IX. 2022.), u: <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/social-media-and-news-fact-sheet/#who-consumes-news-on-each-social-media-site> (23. I. 2023.).

¹⁷ Redakcija portala Bitno.net pokrenula je do danas dva *podcasta*. Prvi se objavljuje svaka dva tjedna te je formiran u obliku razgovora između novinara (Ive Džebe ili Ante Mikića) i aktualnog sugovornika, dok drugi predstavlja dvadeset-

METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

Predmet ovog istraživanja jest analiza načina izvještavanja redakcije portala Bitno.net o ratu u Ukrajini. Primarni je cilj provedba kvantitativne i kvalitativne analize sadržaja članaka objavljenih u 2022. godini koji se dotiču istaknute teme.

Prilikom provedbe ovog istraživanja formirane su dvije hipoteze:

1. Redakcija portala Bitno.net pri izvještavanju o ratu u Ukrajini primarno se oslanja na prenošenje sadržaja iz drugih agencijskih izvora.
2. Pri izvještavanju o ratu u Ukrajini dominira sadržaj informativno-humanitarnog karaktera te novinari ne ulaze u izvornu dublju teološko-pastoralnu analizu situacije.

U provedbi ovog istraživanja koristili smo se metodom analize sadržaja i na kvantitativnoj i na kvalitativnoj razini. Ova nam metoda omogućuje subjektivnu interpretaciju sadržaja tekstualnih podataka kroz sustavnu klasifikaciju procesa kodiranja i identificiranja stavki ili uzoraka.¹⁸ Iako se šira primjena ove metode najčešće veže uz analizu sadržaja novina početkom 20. stoljeća, njezine korijene možemo u nekoj mjeri pronaći i u 17. stoljeću pri crkvenoj analizi tiskanog materijala ne-religiozne prirode.¹⁹ Prednost ove metode počiva na njezinoj učinkovitosti, tj. omogućuje nam da u vrlo kratkom vremenu, slijedeći postavljenu matricu, dođemo do velikog broja podataka, dok se njezin potencijalni nedostatak očituje kroz opasnost ograničavanja dobivenih rezultata na unaprijed zadane istraživačke kategorije.²⁰

U pretraživanju članaka koji se odnose na izvještavanje redakcije Bitno.net-a o ratu u Ukrajini koristili smo se internom tražilicom na samom portalu. Pri tome upotrebljavamo izraze poput rat, Ukrajina, rat u Ukrajini kao i oznake #rat, #Ukrajina

---

tominutno izlaganje dr. sc. Trpimira Vedriša o određenoj temi iz crkvene povijesti. Na društvenoj platformi *TikTok* također je pokrenut službeni kanal kroz koje redakcija donosi kratke isječke iz *podcastova* ili videoporuke vjerske tematike kojima je cilj potaknuti pratitelje na promišljanje o određenoj temi. Usp. Bitno.net, *Podcast*, u: <https://www.bitno.net/academic/podcast/>, Bitno.net, @bitno.net, <https://www.tiktok.com/@bitno.net?lang=en> (23. I. 2023.).

¹⁸ Usp. Hisu-Fang Hsieh – Sarah E. Shannon, Three Approaches to Qualitative Content Analysis, u: *Qualitative Health Research*, 15 (2016.) 9, 1278.

¹⁹ Usp. Klaus Krippendorff, *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*, Philadelphia, 2012., 10–11.

²⁰ Usp. Željka Manić, *Analiza sadržaja u sociologiji*, Beograd, 2017., 37–64.

te #ratuUkrajini. Unutar analize sadržaja uključeni su svi članci objavljeni na portalu koji ulaze u vremenski okvir između 1. siječnja i 31. prosinca 2022. godine.²¹ Kvantitativnom i kvalitativnom analizom sadržaja obuhvaćeno je 213 članaka objavljenih na portalu koji se na direktan način odnose na rat u Ukrajini. Prilikom prikupljanja relevantnih podataka za istraživačku matricu izdvojili smo 15 različitih komponenti.²² Prikupljene te analizirane podatke prikazali smo kroz grafičke slike i tablice. Na ovaj način želimo jasnije predočiti kako se i u kojoj mjeri redakcija portala Bitno.net oslanja na izvanjske izvore pri izvještavanju o ovoj temi.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati kvantitativne analize izvještavanja portala Bitno.net o ratu u Ukrajini

Tijekom 2022. godine na portalu Bitno.net objavljeno je 213 članaka koji na direktan način izvještavaju o zbivanjima za vrijeme rata u Ukrajini. Premda invazija Rusije na Ukrajinu započinje 24. veljače 2022. godine, na portalu Bitno.net i prije tog datuma objavljavani su članci kroz koje se progovara o tada potencijalnoj opasnosti vojne invazije. Zbog njihove povezanosti s ovom temom oni su uključeni u sadržajnu analizu.

Najviše članaka o ovoj temi objavljeno je neposredno nakon ruske invazije na Ukrajinu.²³ Taj broj iznosi 85 članaka u ožujku

---

²¹ Iako je invazija ruske vojske na Ukrajinu započela 24. veljače 2022. godine, članci objavljeni na portalu Bitno.net koji govore o njezinoj mogućnosti pojavljuju se već početkom 2022. godine te su zbog toga pridodani analizi sadržaja.

²² Izdvojene komponente i parametri: naslov članka (puni naslov članka), nadnaslov (da – ne), podnaslov (da – ne), datum objave, URL članka (internetska poveznica na članak), mjesec objave članka (mjesec objave označen brojem 1 do 12), kategorija pripadnosti članka (Vijesti, Vjera, Obitelj, Kultura, Academicus, Video, Kolumne, Misna čitanja, Velike teme), podkategorija pripadnosti članka (Hrvatska, Vatikan, Svijet, Aktualnosti, Duhovnost itd.) veličina članka (obuhvaćena cjelokupna oprema članka i tekstualni sadržaj bez komentara čitatelja), vrsta naslova (nominativni, informativni, reklamni, deskriptivni/citat, manipulativni/senzacionalistički), izvornost sadržaja (izvoran – preuzet), autorstvo izvornog članka (Ime, prezime, inicijali, naziv autora ili 0 za nepoznatog autora), izvor preuzetog članka (informacija o izvoru iz kojeg je preuzet članak), izvor slike članka (informacije o izvoru iz kojeg je preuzeta slika), tematsko usmjerenje članka (svakom članku pridodano je tri do pet tematskih oznaka radi lakšeg svrstavanja u tematske okvire).

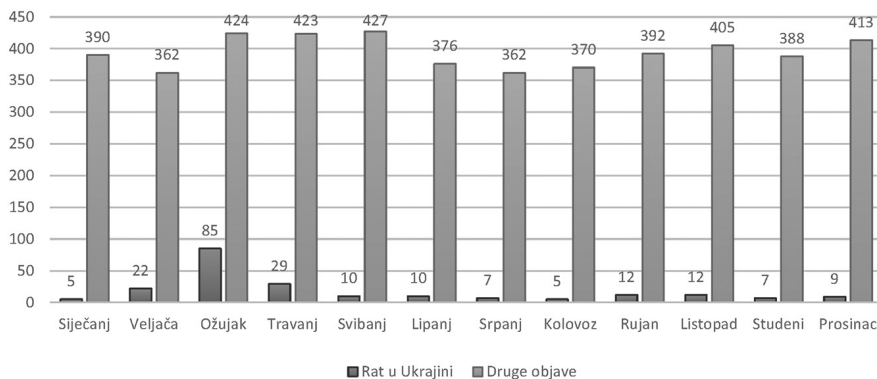
²³ Usp. Graf 7.

što čini 20 % od ukupnog broja objavljenih članaka u tome mjesecu. Statistički značajnija zastupljenost odabrane teme vidljiva je također u veljači (6,07 %) i travnju (6,88 %), dok s protekom vremena od početka ruske invazije ista tema pada na otprilike 3 % u ukupnom udjelu mjesečnog broja objavljenih članaka na portalu.

Zamjetljiv pad u praćenju, obrađivanju i plasiranju članaka vezanih za rat u Ukrajini dogodio se vjerojatno zbog kombinacije dvaju razloga. Prvi razlog odnosi se na aktualnost same teme kao i na njezinu čitanost na portalu Bitno.net. Ruska invazija na Ukrajinu bila je svojevrsni šok za cijeli svijet te su članci o ovoj temi bili iznimno čitani u svim medijima neposredno prije i nakon samog događaja. Kako je vrijeme prolazilo i mjeseci odmicali, ova nekad aktualna tema pada u drugi plan i na razini same redakcije portala Bitno.net i na razini čitateljskog interesa.²⁴ Drugi razlog počiva u naravi portala Bitno.net koji se po temama koje obrađuje razlikuje od općih informativnih portala. U prvim mjesecima rata u Ukrajini, kao što ćemo vidjeti u kvalitativnoj analizi sadržaja, fokus redakcije portala bio je na prenošenju apela za pomoć od političkih i vjerskih predstavnika, izvještavanju o humanitarnim nastojanjima pojedinaca i organizacija te iznošenju svjedočanstava onih koji su zahvaćeni ratom. S protekom vremena, boljom organizacijom pomoći za izbjeglice i premještanjem generalnoga medijskog fokusa na ukrajinsku protuofenzivu teme humanitarno-vjerskog karaktera koje portal Bitno.net u svom radu može pokriti sužavaju se. U skladu s tim redakcija portala ponovno se usredotočuje na pokrivanje redovitih tema uz povremeno izvještavanje o mirotvornim nastojanjima usmjerenim prema završetku rata i uspostavi mira.

²⁴ Ovaj fenomen nije specifičan isključivo za portal Bitno.net, već je prisutan u značajnom broju današnjih medija koji suočeni s humanitarnim krizama biraju one aktualnije i „teže” pred onim „ubičajenima”. Pad određenih humanitarnih kriza u drugi plan s protekom vremena posljedica je podjednako smanjene želje uredništva za ponavljanjem iste teme – bez ikakvih značajnih novosti koje bi dale novi zamah – kao i naviknutosti čitateljske populacije na nju. Usp. Alberto Ardevol – Abreu, Bulding the agenda and news frames about countries facing humanitarian crises: news values and selection of information sources, u: *Communication & Society*, 28 (2015.) 1,43-62, Ananya Sen – Pinar Yildirim, Click Bias in Editorial Decisions: How Does Popularity Shape Online News Coverage? (16. VI. 2015.), u: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2619440 (23. I. 2023.).

Graf 7. Učestalost objave članka o ratu u Ukrajini prema mjesecima u odnosu na druge teme na portalu Bitno.net (siječanj – prosinac 2022.)²⁵, izvor: Bitno.net

Prema kategorizaciji analiziranog sadržaja o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net možemo vidjeti kako je gotovo 95 % sadržaja smješteno u kategoriju *Vijesti* te unutar iste kategorije na potkategorije *Svijet* (57,27 %), *Vatikan* (26,29 %) i *Hrvatska* (11,27 %).²⁶ Ovakva raspodjela sadržaja ukazuje na dominantno informativni pristup redakcije portala obradi teme rata u Ukrajini. Članci koji nisu smješteni unutar ovih (pot)kategorija (5,16 %) primarno se odnose na prijenos filozofsko-teološke refleksije na aktualna zbivanja, kao i svjedočanstva pojedinaca direktno zahvaćenih ratom te čine manjinu u ukupnom udjelu članaka.

U oba slučaja primarni fokus redakcije portala počiva na prenošenju sadržaja, tj. informiranju čitatelja, namjesto pružanju izvorne novinarske refleksije, što je vidljivo i kroz opremanje članaka različitim tipovima naslova.²⁷ Natpolovična većina članaka (56,06 %) sadržava naslov koji je deskriptivnog tipa ili citat. Koristeći se dominantno ovakvom vrstom naslova, redakcija portala odabire centralnu točku intervjua, propovijedi, poruke kako bi privukla čitateljsku pozornost citatom za koji vjeruje da postiže maksimum pri interpretaciji teksta i ispravnom pre-

²⁵ Svi podatci prikupljeni i obrađeni u ovom istraživanju odnose se na članke koji pokrivaju temu rata u Ukrajini, a objavljeni su na portalu Bitno.net između 1. siječnja i 31. prosinca 2022. godine.

²⁶ Usp. Tablica 1.

²⁷ Usp. Graf 8.

Tablica 1. Kategorizacija članka o ratu u Ukrajini prema kategorijama i potkategorijama na portalu Bitno.net (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

KATEGORIJA (potkategorija)	f	%
VIJESTI	202	94,83 %
VIJESTI (Vatikan)	56	26,29 %
VIJESTI (Svijet)	122	57,27 %
VIJESTI (Hrvatska)	24	11,27 %
VJERA	8	3,75 %
VJERA (Aktualnosti)	6	2,81 %
VJERA (Molitve)	1	0,47 %
VJERA (Svjedočanstva)	1	0,47 %
ACADEMICUS	3	1,41 %
ACADEMICUS (Teologija)	1	0,47 %
ACADEMICUS (Podcast)	1	0,47%
ACADEMICUS (Filozofija)	1	0,47 %
UKUPNO	213	100 %

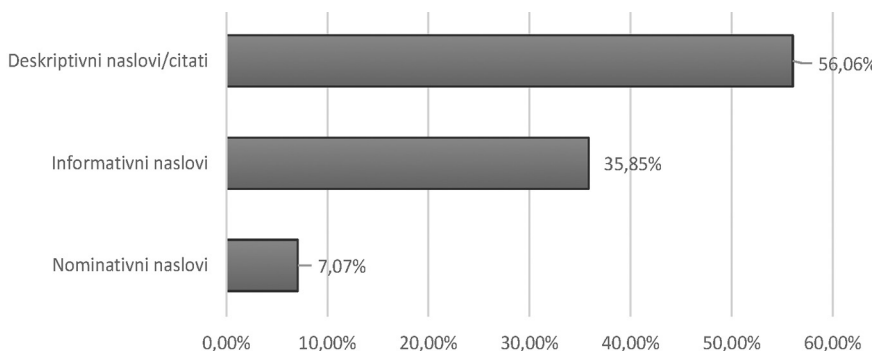
zentiranju problemskog pitanja.²⁸ Na drugome mjestu nalaze se naslovi informativne naravi (35,85 %). Oni su usmjereni prema prenošenju sadržaja kroz naglašavanje glagola, glagolskih vremena i glagolskih oblika te im je cilj ukazati čitatelju na događaj koji se prethodno ostvario ili će se ostvariti u budućnosti.²⁹ Treća vrsta naslova zastupljena na portalu naslovi su nominativne naravi (7,07 %). Ovakva vrsta naslova imenuje sadržaj zbog čega onda glavnu ulogu u naslovu preuzimaju imenice i pridjevi. Poradi ovakve dinamike dolazi do neoglagoljena naslova čime on biva lišen radnje i vremena.³⁰ Na portalu Bitno.net, riječ je o člancima povezanim s ratom u Ukrajini, nisu zamijećeni naslovi reklamne ili manipulativne naravi što je zasigurno pohvalno s obzirom na to da je riječ o teškoj i ozbiljnoj tematici. Dominantno oslanjanje redakcije portala na naslove deskriptivnog tipa, pa tako i o ovoj temi, u skladu je s trendovima zamijećenim u

²⁸ Usp. Ivan Jozić – Alisa Mahmutović, Novinski naslov – informacija, manipulacija ili senzacija?, u: *Književni jezik*, 24 (2013.) 1 – 2, 126–127.

²⁹ Usp. Josip Silić, *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika*, Zagreb, 2006., 89.

³⁰ Usp. Josip Silić, *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika*, 89.

prethodnim istraživanjima.³¹ Svi analizirani članci opremljeni su također nadnaslovom i podnaslovom što direktno pomaže čitateljima da se kroz nekoliko redaka ukratko informiraju o njegovu sadržaju jer je „sve bitno rečeno u opremi”³².

Graf 8. Podjela članaka o ratu u Ukrajini prema vrsti naslova (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

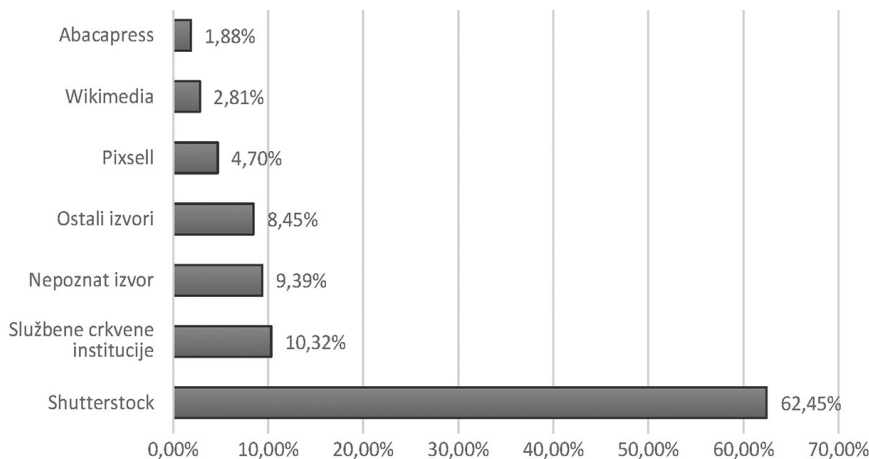
Premda su svi članci na portalu o ovoj temi opremljeni fotografijama, njihovo podrijetlo potvrđuje ovisnost redakcije o izvanjskim izvorima pri njihovu opremanju.³³ Najviše fotografija dolazi iz (ne)komercijalnih baza poput *Shutterstock* (62,45 %), *Pixsell* (4,70 %) i *Wikimedia* (2,81 %), nakon čega slijede fotografije preuzete s internetskih stranica službenih crkvenih institucija (10,32 %). Manji dio fotografija (9,39 %) koji prate članke o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net nisu jasno označeni. Ispod njih se kao izvor navodi *Facebook*, *Twitter*, *Youtube* ili natpis „snimka zaslona” bez jasnijeg objašnjenja ili poveznice na izvor fotografije. Trend oslanjanja redakcije na izvanjske izvore pri opremanju članaka fotografijom u ovolikoj mjeri nije nešto neobično³⁴ pogotovo kada se uzmu u obzir financijska i kadrovska ograničenja portala.

³¹ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 174–182.

³² Stjepan Malović, *Medijski prijepori*, Zagreb, 2004., 101.

³³ Usp. Graf 9.

³⁴ Usp. Astrid Gynnild, *The Visual Power of News Agencies*, u: *Nordicom Review*, 28 (2017.) 2, 25–39.

Graf 9. Izvori preuzetih fotografija za članke o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net (siječanj –prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

Pri analizi veličine članaka o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net³⁵ možemo vidjeti kako većina članaka potpada pod kategoriju 1 do 2 kartice teksta (45,53 %), nakon čega slijede članci do 1 kartice teksta (23 %) te članci koju obuhvaćaju 2 do 3 kartice teksta (16,90 %). Članci koji imaju više od 3 kartice teksta čine tek 14,55 % od ukupnog broja objavljenih članaka na ovu temu. Ovakva podjela članaka po veličini na portalu u skladu je s preporukama i trendovima struke koja sve veći naglasak stavlja na manjem formatu radi zadržavanja čitateljske pozornost pred šarolikom digitalnom ponudom.³⁶

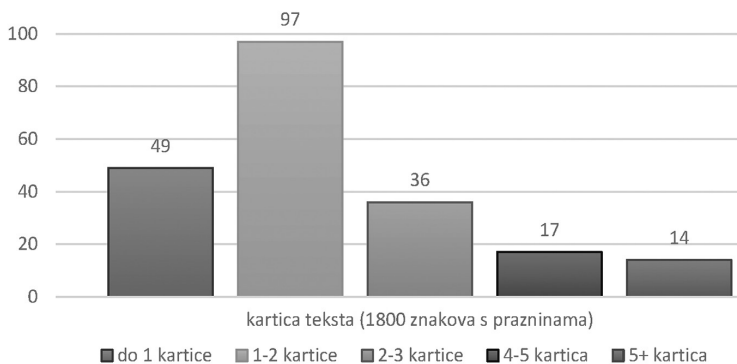
Kada je riječ o izvornosti članaka o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net, možemo vidjeti kako je više od polovice članka na ovu temu označeno kao preuzeti članci (56,68 %), dok je nešto manje od polovice (41,31%) označeno kao izvorni članci.³⁷ Značajna oslonjenost redakcije portala na izvanjske ili agencijske izvore u skladu je s generalnim trendovima u novinarstvu – pogotovo kada je riječ o izvještavanju iz područja zahvaćenih

³⁵ Usp. Graf 10.

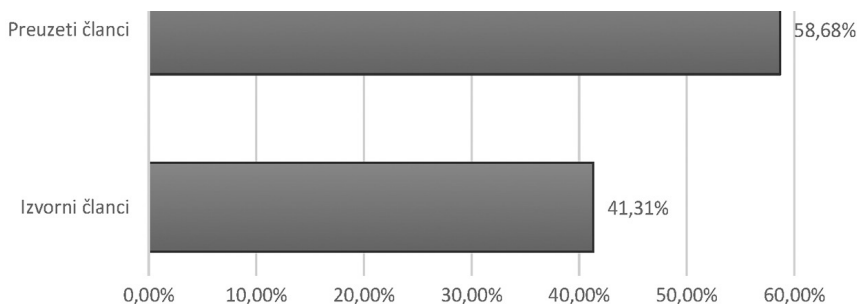
³⁶ Usp. Mato Brautović, *Online novinarstvo*, Zagreb, 2011., 65–66, Vaia Doudaki – Lia-Paschalia Spyridou, Print and Online News. Remediation practice in content and form, u: *Journalism Studies*, 14 (2013.) 6, 907–925.

³⁷ Usp. Graf 11.

ratom što pokazuju i druga relevantna istraživanja.³⁸ S obzirom na postojeća kadrovska i financijska ograničenja jasno je da će se redakcija portala Bitno.net, pri izvještavanju o ratu u Ukrajini, oslanjati na rad informativnih (katoličkih) agencija poput IKA-e (58,4%) i Vatican Newsa (36,8%).³⁹

Graf 10. Podjela članaka o ratu u Ukrajini po broju kartica (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

Graf 11. Podjela članaka prema izvornosti na temu rata u Ukrajini na portalu Bitno.net (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

³⁸ Za vrijeme izvještavanja o ratu u Iraku 90 % sadržaja *New York Timesa* o ovoj temi napisali su oni novinari koji nisu bili prisutni na fronti. Ti novinari svoj sadržaj temelje na izvještajima velikih novinskih agencija, vlastitih istraživanja i razgovora s pojedincima koji se nalaze u središtu zbivanja. Na temelju svih tih klastera informacija novinari stvaraju izvorni sadržaj za vlastitu redakciju koji je dominantno utemeljen na agencijskim izvorima. Usp. Chang-Ho Lee, *News Coverage of the U.S. War with Iraq: A Comparison of The New York Times, Arab News, and The Middle East Times*, PhD Thesis, University od Texas, Austin, 2004., 81–82.

³⁹ Usp. Tablica 2.

Razlika u omjeru izvornih i preuzetih članaka u ovom istraživanju u odnosu na prethodna istraživanja⁴⁰ može se objasniti načinom na koji redakcija portala Bitno.net u ovom slučaju formira članke slijedeći trendove značajnog oslanjanja na agencijske izvore. Iako su pojedini izvorni članci potpisani imenom novinara angažiranog na portalu ili oznakom Bitno.net⁴¹, po njihovoj strukturi jasno možemo vidjeti kako je riječ o kompilaciji različitog sadržaja preuzetog iz vanjskih izvora koji je jasno označen u samom tekstu na portalu.⁴² Stvarajući sadržaj na ovakav način, redakcija portala Bitno.net nije primorana trošiti dodatne resurse na slanje ili angažiranje izvjestitelja bližih samim događanjima.

Tablica 2. Izvori preuzetih članaka na temu rata u Ukrajini na portalu Bitno.net (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

Izvor preuzetog članka	f	%
IKA	73	58,4 %
Vatican News	46	36,8 %
Ostali izvori	6	4,8 %
UKUPNO	125	100 %

Tablica 3. Autori izvornih članaka na temu rata u Ukrajini na portalu Bitno.net (siječanj – prosinac 2022.), izvor: Bitno.net

Autor izvornog članka	f	%
Bitno.net	31	35,23 %
Ivo Džeba	21	23,87 %
Tino Krvavica	14	15,90 %
Matija Štahan	13	14,78 %
Rašeljka Zemunović	9	10,22 %
UKUPNO	88	100 %

⁴⁰ U prethodno provedenom istraživanju broj izvornih autorskih članaka s oznakom #papaFranjo iznosio je 16,23 % u odnosu na 83,67 % preuzetih članaka. Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 188–195.

⁴¹ Usp. Tablica 3.

⁴² Usp. Grafička slika 1.

PEPEL ZA MIR
Papa Franjo telefonski razgovarao s ukrajinskim predsjednikom

Papa Franjo nazvao je u subotu 26. veljače ukrajinskog predsjednika Volodimira Zelenskija dok su stizale dramatične vijesti o uličnim borbama u Kijevu

našajles zensenerE

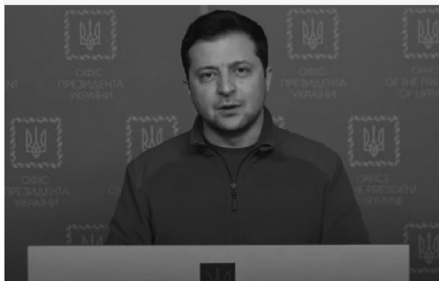

Foto: YouTube/Primitka zastava

Papa Franjo u subotu je telefonski razgovarao s ukrajinskim predsjednikom Volodimirov Zelenskim. Predstojnik Tiskovnog ureda Svete Stolice Matteo Brunni izjavio je kako se taj telefonski razgovor dogodio dok su dramatične vijesti stizale iz područja u kojima bjesni rat, javlja Vatican News. U tweetu ukrajinskog veleposlanstva pri Svetoj Stolicu piše kako je papa Franjo izrazio svoju "najdublju bol zbog tragičnih događaja koji se odvijaju u našoj zemlji". U drugom tweetu predsjednik Zelenski je napisao: "Zahvalio sam papi Franji na molitvi za mir u Ukrajini i prekidu vatre. Ukrajinski narod osjeća duhovnu potporu Njegove Svetosti".

Papa se, tako, drugi dan zaredom koristeći svoj Twitter računom @Pontifex kako bi snažno potvrdio svoje "ne ratu". To je napisao na ukrajinskom i ruskom jeziku: „Isus nas uči da na đavolako besmisleno nasilje odgovaramo Božjim oružjem: molitvom i postom. Neka Kraljica Mira sačuva svijet od ludosti rata“

Objavljeno: 27. veljače 2022.

Oznake: #papaFranjo #ratUkrajini

3:16 PM · Feb 26, 2022

6,573 Retweets 305 Quote Tweets 32.3K Likes

VATICAN NEWS POPE VATICAN CHURCH WORLD

Always open

POPE POPE FRANCIS UKRAINE RUSSIA WAR

Pope and Zelensky speak by phone: "Deep pain for the war in Ukraine"

The Ukrainian President thanks Pope Francis for his prayers for peace and says the Ukrainian people feel his "spiritual support".

By Vatican News

Pope Francis on Saturday engaged in a telephone conversation with Ukrainian President Volodymyr Zelensky.

In a statement, Holy See Press Office Director, Matteo Brunni, said the telephone call took place as dramatic news was coming in from the areas where war is raging and from Kyiv where street fighting has erupted in a battle for the capital.

A tweet from the Ukrainian Embassy to the Holy See said Pope Francis expressed his "most profound pain for the tragic events unfolding in our country."

In another tweet, President Zelensky said

"I thanked Pope Francis for praying for peace in Ukraine and a ceasefire. The Ukrainian people feel the spiritual support of His Holiness"

Grafička slika 1. Primjer formiranja izvornog članka o ratu u Ukrajini na portalu Bitno.net na temelju vanjskih izvora, izvori: Bitno.net/VaticanNews/Twitter:@Pontifex⁴³

⁴³ Na grafičkoj slici 1. možemo vidjeti primjer formiranja izvornog članka o ratu u Ukrajini na temelju vanjskih izvora i agencijskih vijesti. Članak je utemeljen na izvještaju informativne katoličke agencije *Vatican News* i slike s *Twitter* profila pape Franje (@pontifex). Sve korištene izvore jasno je navela autorica članka Rašeljka Zemunović. Usp. Rašeljka Zemunović, Papa Franjo telefonski razgovarao s ukrajinskim predsjednikom (27. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/papa-franjo-telefonski-razgovarao-s-ukrajinskim-predsjednikom/>, Vatican News, Pope and Zelensky speak by phone: „Deep pain for the war in Ukraine” (26. II. 2022.), u: <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022->

Rezultati kvalitativne analize izvještavanja portala Bitno.net o ratu u Ukrajini

Jedna od komponenti unutar istraživačke matrice na koju smo se fokusirali jest tematsko usmjerenje članka. Svakomu analiziranom članku pridodali smo tri do pet tematskih oznaka kako bismo mogli odrediti dominantne skupine. U onim slučajevima gdje je bilo zastupljeno više različitih tema, odabrali smo onu koja je po opremi članka (naslov, nadnaslov, podnaslov) bila najistaknutija od redakcije portala i tako najvidljivija za same čitatelje. Na temelju njihove analize dolazimo do četiri osnovne tematske kategorije članaka o ratu u Ukrajini objavljenih na portalu Bitno.net:

- a) Apeli za zaustavljanje rata
- b) Izvještaji o humanitarnoj pomoći Ukrajini u Hrvatskoj i svijetu
- c) Svjedočanstva ratom zahvaćenih pojedinaca
- d) Angažman pape Franje.

a) *Apeli za zaustavljanje rata*

Unutar prve tematske kategorije na portalu Bitno.net obuhvaćeni su oni članci koji su formirani kao apeli za zaustavljanje rata, ratnih razaranja i očuvanje ljudskih života. Kroz njih redakcija portala nastoji svojim čitateljima prenijeti težinu i hitnost situacije koja je na terenu. Većina članaka ovakvoga tipa pozicionirana je u prvim tjednima i mjesecima neposredno nakon početka rata te njihova učestalost ovisi o aktualnom stanju na bojišnici. U člancima je naglašen osjećaj zatečenosti kod pojedinaca koji su direktno ili indirektno zahvaćeni početkom rata, iznose se informacije o težini ratnih razaranja, ističe poziv na prekid sukoba i apelira na hitno uključivanje međunarodne zajednice.

Među apelima za zaustavljanje ratnih razaranja centralno mjesto, uz papu Franju, zauzima veliki nadbiskup Kijevsko-halički Svjetoslav Ševčuk. Njegove poruke redakcija portala redovito preuzima te prenosi s obzirom na to kako je riječ o centralnoj figuri Ukrajinske grkokatoličke Crkve. Sadržaj njegovih poruka na portalu formiran je u obliku kratke poruke-izvješća koje nadbiskup redovito započinje pozdravom, navođenjem tre-

nutačnog datuma i broja dana od početka rata u Ukrajini. U njima se nadbiskup Ševčuk osvrće na ratna razaranja, pohvaljuje napore ukrajinskih vojnika, dežurnih službi te volontera, potiče vjernike na ustrajnost u molitvi te moli za obraćenje agresora.⁴⁴ Premda je sadržaj njegovih poruka ponekad potresan, što je razumljivo imajući u vidu realnost ratne zbilje unutar koje pastoralno djeluje, nadbiskup Ševčuk ne promiče mržnju prema agresorima, već ponajprije apelira na zaustavljanje razaranja.⁴⁵ Poruke nadbiskupa Ševčuka usmjerene prema međunarodnoj zajednici također sadržavaju osudu neutralnosti ili šutnje prema ljudskoj tragediji koja se odvija u Ukrajini te odaju priznanje onima koji na aktivan način doprinose njezinu olakšavanju.⁴⁶

Uz prenošenje apela za zaustavljanje ratnih sukoba od nadbiskupa Ševčuka, redakcija portala također se usredotočuje na izjave crkvenih predstavnika poput: kardinala Pietra Paroline, kardinala Reinharda Marxa, nadbiskupa Stanisława Gądeckija i dr. Svaki od navedenih – nastupajući iz vlastite pozicije – poziva

⁴⁴ „Naši hramovi se ruše, naši gradovi gore noću diljem Ukrajine. Ukrajinske vlasti obavještavaju nas da neprijatelj koristi različito oružje koje je zabranjeno međunarodnim konvencijama (...) Noć u Ukrajini bila je tjeskobna, teška. Ali došlo je jutro, nedjeljno jutro, i mi stojimo pred Bogom i molimo za Ukrajinu, za ukrajinsku vojsku, za sve žrtve ovog rata. Molimo za naše neprijatelje koji su došli u našu zemlju i siju uništenje, smrt, strah i velike rane.” IKA, Dramatična poruka ukrajinskog nadbiskupa: „Naši hramovi se ruše, naši gradovi noću gore diljem zemlje” (13. I. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/dramaticna-poruka-ukrajinskog-nadbiskupa-nasi-hramovi-se-ruse-nasi-gradovi-nocu-gore-diljem-zemlje/> (23. I. 2023.).

⁴⁵ „Ako moderni svijet ne osudi i ne zaustavi genocid ukrajinskog naroda, sutra ćemo imati još više žrtava, kao što se u prošlosti dogodilo s nacizmom i komunizmom (...) Ideologija ‘ruskog svijeta’ postaje ogromnom izazovom za kredibilitet kršćanske poruke i objektivne istine, ozbiljnom prijetnjom međunarodnom pravu i mirnom suživotu među narodima.” Matija Štahan – Aleteia, Nadbiskup Ševčuk: Zlo koje je došlo u našu zemlju zove se „ruski svijet”, a kler koji ga podržava ideološki iskorištava kršćanstvo (24. IX. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/nadbiskup-sevcuk-zlo-koje-je-doslo-u-nasu-zemlju-zove-se-ruski-svijet-a-kler-koji-ga-podrzava-ideoloski-iskoristava-krscanstvo/> (23. I. 2023.).

⁴⁶ „Onaj tko šuti, tko ne osuđuje ovaj rat, postaje sudionik zločina, sudionik agresije i ubijanja civila u Ukrajini (...) Još jednom želim zahvaliti Svetom Ocu papi Franji, koji je jučer još jednom stao u obranu ukrajinskih gradova mučenika (...) Također zahvaljujem svim čelnicima zemalja, država i članica međunarodne zajednica na pronalaženju mirnog rješenja za rat u Ukrajini (...) Neka Gospodin Bog podari mudrost onima koji traže ovo rješenje, mudrost onima koji diplomatski traže prilike za dijalog i prestanak ove agresije.” IKA, Onaj tko ne osuđuje ovaj rat postaje sudionik agresije, nema neutralne pozicije – kaže nadbiskup Ševčuk (14. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/nadbiskup-sevcuk-onaj-tko-ne-osuđuje-ovaj-rat-postaje-sudionik-agresije-nema-neutralne-pozicije/> (23. I. 2023.).

na trenutačno zaustavljanje rata, poštovanje međunarodnih konvencija te osiguranje sigurnog prolaska humanitarne pomoći do onih koji su njime zahvaćeni. Njihovi apeli nisu usmjereni isključivo prema međunarodnoj zajednici, već i prema vrhu Ruske pravoslavne Crkve na čelu s patrijarhom Kirilom za kojeg drže kako može odigrati ključnu ulogu u prekidu rata.⁴⁷ Naglasci pojedinih crkvenih predstavnika, u člancima ovoga tipa, temelje se na pozivu za otvaranjem komunikacijskih kanala između sukobljenih strana unutar kojih vatikanska diplomacija može djelovati kao medijator.⁴⁸ Na kvalitativnoj razini sadržaj koji redakcija portala Bitno.net prenosi svojim čitateljima dominantno je informativno-kronološke naravi. Čak i u onim slučajevima kada je riječ o člancima koji su označeni kao izvorni sadržaj je utemeljen na jasno označenim i preuzetim vanjskim izvorima.

b) *Izujestaji o humanitarnoj pomoći Ukrajini u Hrvatskoj i svijetu*

Kroz drugu skupinu članaka redakcija portala Bitno.net nastoji u realnom vremenu informirati čitatelje, ne toliko o kretanju vojnih postrojbi i ratnim razaranjima u Ukrajini, koliko o konkretnim akcijama koje su poduzete u cilju sprječavanja

⁴⁷ „Preklinjem moskovskog patrijarha da iskoristi svoj utjecaj na predsjednika kako bi zaustavio rat i odložio oružje (...) Iako mi biskupi nismo političari, naš je zadatak i naša dužnost prenositi evanđeosku poruku mira – posebno onima koji misle da mogu nametati svoje političke ciljeve silom i terorom.” Matija Štahan-Tablet, Kardinal Marx pozvao patrijarha Kirila da kod Putina intervenira za zaustavljanje rata (1. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/kardinal-marx-pozvao-patrijarha-kirila-da-kod-putina-intervenira-za-zauustavljanje-rata/>; „Molim te, brate, da zagovaraš kod Vladimira Putina da se zaustavi besmisleni rat protiv ukrajinskog naroda u kojem nevini umiru i bol se nanosi ne samo vojnicima nego i civilima (...) Jedan čovjek jednom riječju može okončati patnje tisuće ljudi – taj čovjek je predsjednik Ruske Federacije. Ponizno te molim da zatražiš od njega povlačenje ruskih trupa iz nezavisne zemlje Ukrajine.” Ivo Džeba – CNA, Poljski nadbiskup Kirilu: Traži od Putina da zaustavi rat, bez konkretnih djela molitva za mir licemjerna je. (3. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/poljski-nadbiskup-kirilu-trazi-od-putina-da-zauustavi-rat-bez-konkretnih-djela-molitva-za-mir-je-licemjerna/> (23. I. 2023.).

⁴⁸ „Uvjeren sam da uvijek ima mjesta za pregovore. Nikad nije kasno! Jer je jedini i razuman i konstruktivan način rješavanja razlika dijalog (...) Iskorištavam ovu priliku da obnovim hitan poziv koji je Sveti Otac uputio tijekom svog posjeta ruskom veleposlanstvu pri Svetoj Stolici, da se zaustave borbe i vrati pregovorima.” Vatican News, Papin državni tajnik pozvao na zaustavljanje eskalacija: „Nikad nije kasno za pregovore” (28. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/papin-drzavni-tajnik-pozvao-na-zauustavljanje-eskalacija-nikada-nije-kasno-za-pregovore/> (23. I. 2023.).

humanitarne izbjegličke krize. Fokus u člancima ovakvog tipa počiva na izbjeglicama koje bježe od rata te pronalaze smještaj u pojedinim europskim zemljama – poglavito Poljskoj.⁴⁹ Izvještavajući o poteškoćama i izazovima na koje izbjeglice nailaze, redakcija portala Bitno.net koristi se vlastitom medijskom platformom kako bi proširila vijest o konkretnim inicijativama u Hrvatskoj i svijetu te tako na (in)direktan način pozvala čitatelje na aktivni angažman u prakticiranju kršćanskog Caritasa.

Pri izvještavanju o ovoj temi redakcija portala popratila je značajan broj humanitarnih aktivnosti pokrenutih u Hrvatskoj na nacionalnoj i lokalnoj, tj. biskupijskoj razini.⁵⁰ Na nacionalnoj razini redakcija portala više puta izvještava o aktivnostima hrvatskog Caritasa i Isusovačke službe za izbjeglice. Pri tome je naglasak stavljen na kolektivno iskustvo hrvatskog naroda za vrijeme Domovinskog rata uz otvoren poziv za aktivnom participacijom prema osobnim mogućnostima.⁵¹ Izvještavajući o konkretnim naporima pružanja humanitarne pomoći izbjeglicama iz Ukrajine na lokalnoj, tj. biskupijskoj razini, redakcija prenosi zajedničku objavu riječkih nadbiskupa Ivana Devčića i Mate Uzinića⁵² te križevačkih vlasti na čelu s gradonačelnikom Mari-

⁴⁹ Prema podacima UNHCR-a iz Ukrajine je od početka rata do 10. siječnja 2023. godine pristiglo 7 968 510 registriranih izbjeglica. Od tog broja privremeni ili trajni smještaj u Hrvatskoj ima 20 164 izbjeglice, dok je najveći broj izbjeglica u Europi primila Poljska i to 1 563 386 ukrajinskih izbjeglica. Usp. UNHCR, *Ukraine situation Flash Update #38* (16. I. 2022.), u: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/98163> (23. I. 2023.).

⁵⁰ Usp. Tablica 5.

⁵¹ „Dok u prijateljskoj Ukrajini mjesto smijeha, rada i igre zauzimaju strah i smrt a sjećanja na naš rat naviru, kako zatvoriti oči srca? Mijenjajmo svijet ljubavlju i prijateljstvom – zajedno.” IKA, *Hrvatski Caritas prikuplja pomoć za Ukrajinu, svatko se može uključiti* (12. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/hrvatski-caritas-prikuplja-pomoc-za-ukrajinu-svatko-se-moze-ukljuciti/>; „Pridružujući se još jednom pozivima pape Franje, a pritom neprestano moleći i zazivajući Boga (...) učinimo sve što je u našoj moći kako bismo umanjili i olakšali patnju ljudi koje nevolja rata vodi prema našim vratima. Pribrojimo se onima koji, iako ničim ne mogu spriječiti ili zaustaviti rat, imaju znanja, snage i spremnosti učinkovito odgovoriti na nevolje koje on nosi sa sobom, tim više jer smo ih sami osjetili.” Bitno.net, *Isusovačka služba za izbjeglice: Pozivamo Vladu RH i sve građane da se uključe u pomoć izbjeglicama iz Ukrajine* (24. II. 2022), u: <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/isusovacka-sluzba-za-izbjeglice-pozivamo-vladu-rh-i-sve-gradane-da-se-ukljuce-u-pomoc-izbjeglicama-iz-ukrajine/> (23. I. 2023.).

⁵² „Ne možemo uvijek spriječiti ljudsku patnju, ali je možemo ublažiti. Tako je i s patnjom ukrajinskog naroda koja danas nikoga razboritog ne ostavlja ravnodušnim, pa ne smije ni nas (...) Gostoljubivost je jedna od temeljnih kršćanskih kreposti, a susret sa strancem je preduvjet i za ljudski rast i obogaćivanje. Naša

om Rajnom⁵³. U oba slučaja predstavnici crkvenih te svjetovnih vlasti stavljaju na raspolaganje izbjeglicama ne samo smještajne kapacitete već i svu drugu potrebnu pomoć usmjerenu prema što kvalitetnijoj dugoročnoj integraciji izbjeglica unutar lokalne okoline u skladu s papinskim smjernicama otvorenosti, protekcije, promocije i integracije.⁵⁴

Pri analizi sadržaja članaka o prikupljanju pomoći na međunarodnoj razini ističu se izvještaji iz Vatikana i Poljske. Tako je poznanijski nadbiskup Stanisław Gądecki i prije početka rata aktivno pratio, participirao te zagovarao izbjeglice kod sunarodnjaka otvarajući im vrata crkvenih organizacija na nacionalnoj, biskupijskoj i župnoj razini.⁵⁵ Njegove pozitivne napore, kao i napore učinjene od cijele Crkve u Poljskoj, prepoznaje papa Franjo koji na kraju opće audijencije izriče javnu zahvalu poljskom narodu za otvaranje nacionalnih granica, granica srca i vrata svojih domova.⁵⁶ O konkretnim aktivnostima učinjenim na ovoj razini redovito izvještava i redakcija portala Bitno.net. Pri tome se

---

Nadbiskupija već je stavila na raspolaganje izbjeglicama iz Ukrajine svoje slobodne i trenutno spremne smještajne kapacitete.” IKA, Riječki nadbiskupi pozvali na solidarnost s izbjeglicama iz Ukrajine (13. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/rijecki-nadbiskupi-pozvali-na-solidarnost-s-izbjeglicama-iz-ukrajine/> (23. I. 2023.).

⁵³ „Mons. Stipić prenio mi je informacije koje ima vezano za situaciju u Ukrajini i zamolio pomoć grada Križevaca u osiguravanju smještaja dvije obitelji iz Ukrajine (...) Svrha Povjerenstva je karitativna pomoć izbjeglicama, pomoć pri svladavanju jezične barijere, duhovna skrb i drugo.” Bitno.net, Križevci pomažu žrtvama rata, gradonačelnik Rajn i vladika Stipić dogovorili se o prihvatit izbjeglica iz Ukrajine (1. III. 2022.), <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/krizevci-pomazu-zrtvama-rata-gradonacelnik-rain-i-vladika-stipic-dogovorili-se-o-prihvatit-izbjeglica-iz-ukrajine/> (23. I. 2023.).

⁵⁴ Usp. Francis, *Message of His Holiness Pope Francis for the 104th World Day of Migrants and Refugees 2018. Welcoming, protecting, promoting and integrating migrants and refugees* (14. I. 2018.), u: https://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/migration/documents/papa-francesco_20170815_world-migrants-day-2018.html (23. I. 2023.).

⁵⁵ „U ovoj situaciji pozivam svoje sunarodnjake da imaju otvorena i gostoljubiva srca za izbjeglice iz Ukrajine koji će htjeti potražiti utočište u Poljskoj (...) Neka naša gostoljubivost prema izbjeglicama pokaže svoj konkretni izraz u potpori koju im želimo pružiti uz pomoć naših humanitarnih organizacija – poljskog Caritasa, biskupijskih i župnih Caritasa i drugih udruženja.” Ivo Džeba – CNA, Poljski nadbiskup pozvao sunarodnjake da prime izbjeglice iz Ukrajine, moglo bi ih biti do milijun (21. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/poljski-nadbiskup-pozvao-sunarodnjake-da-prime-izbjeglice-iz-ukrajine-moglo-bi-ih-bitit-do-milijun/> (23. I. 2023.).

⁵⁶ Usp. Franjo, *Kateheza pape Franje na Općoj audijenciji* (02. III. 2022.), u: <https://www.vatican.va/content/francesco/hr/audiences/2022/documents/20220302-udienza-generale.html> (23. I. 2023.).

novinari usredotočuju na prenošenje toplih ljudskih priča s kojima se čitatelji lako mogu poistovjetiti te ih one mogu potaknuti na aktivno sudjelovanje i vlastiti doprinos ublažavanju izbjegličke krize.⁵⁷

Uz članke koji govore o poljskoj spremnosti za pomoć izbjeglicama iz Ukrajine na portalu Bitno.net naglašeno je i djelovanje Dikasterija za službu milosrđa. Na početku rata u Ukrajini prefekt Dikasterija, kardinal Konrad Krajewski, stavlja na raspolaganje resurse Katoličke Crkve ističući pritom spremnost te otvorenost za pomoć svim onima koji su zahvaćeni ratom bez obzira na nacionalnu, vjersku ili etičku pripadnost.⁵⁸ Pri izvještavanju o konkretnim humanitarnim akcijama redakcija portala Bitno.net u više navrata piše o „konvojima milosrđa” ili humanitarnoj pomoći upućenoj prema Ukrajini koju predvodi osobno kardinal Krajewski bez obzira na izloženost ratnoj opasnosti.⁵⁹ Ovakav način neposrednoga humanitarnog djelovanja, kao i svjedočenje kroz izvještavanje o njemu, govori u prilog prihvaćenom pozivu pape Franje na akciju za izlaskom na margine društva. Biti Samaritanac drugomu te izložiti se neugodnosti i pogibelji

⁵⁷ Usp. Ivo Džeba, Poljska pokazala veliko srce: Primili milijun izbjeglica bez ijednog kampa – to se još nije dogodilo (8. III. 2022.), <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/poljska-pokazala-veliko-srce-primili-su-milijun-izbjeglica-bez-ijednog-kampa-to-se-jos-nije-odgodilo/>; Rašeljka Zemunović, Svaka čast! Redovnice iz Poljske pronalaze brojne načine kako pomoći napaćenim Ukrajincima (15. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/svaka-cast-redovnice-iz-poljske-pronalaze-brojne-nacine-kako-pomoci-napacenim-ukrajincima/>; Bitno.net, Ova fotografija je oduševila svijet: dječja kolica kriju priču o solidarnosti u najtežim vremenima (7. III. 2023.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/ova-fotografija-je-odusevila-svijet-djecja-kolica-kriju-pricu-o-solidarnosti-u-najtezim-vremenima/> (23. I. 2023.).

⁵⁸ „Katolička Crkva i njezine karitativne ustanove već pomažu u pružanju pomoći, na daljinu i na terenu, tisućama ljudi i nastavit će to činiti (...) Vatikan je spreman pomoći svima kojima je pomoć potrebna, ne gleda se na nacionalnost nego na čovjeka u nevolji.” Bitno.net, Sveta Stolica pozvala na otvaranje humanitarnih koridora, a Papa poslao pomoć Ukrajini (4. III. 2023.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/sveta-stolica-pozvala-na-otvaranje-humanitarnih-koridora-a-papa-poslao-pomoc-ukrajini/> (23. I. 2023.).

⁵⁹ Usp. Vatican News, „Hitnu pomoć milosrđa”, dar pape Franje kardinal Krajewski dovezao u Ukrajinu (29. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/hitnu-pomoc-milosrda-dar-pape-franje-kardinal-krajewski-dovezao-u-ukrajinu/>; Vatican News, Kardinal Krajewski za Veliki tjedan dovozi još jedno vozilo hitne pomoći u Ukrajinu (11. IV. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/kardinal-krajewski-za-veliki-tjedan-dovozi-jos-jedno-vozilo-hitne-pomoci-u-ukrajinu/>; Vatican News, Kardinal Krajewski ponovno putuje u Ukrajinu dodijeliti pomoć najpotrebitijima (10. IX. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/kardinal-krajewski-ponovno-putuje-u-ukrajinu-dodijeliti-pomoc-najpotrebitijima/> (23. I. 2023.).

– bez obzira je li riječ o predgrađima gradova ili središtima ratnih razaranja – predstavlja priliku za pokazivanjem i svjedočenjem onog najboljeg u ljudskom duhu okrenutog prema izgradnji boljeg i pravednijeg društva.⁶⁰

c) *Svjedočanstva ratom zahvaćenih pojedinaca*

Treća skupina članaka objavljenih na portalu Bitno.net odnosi se na prijenos svjedočanstva pojedinaca koji su direktno zahvaćeni ratnim sukobima. Donoseći ovakvu vrstu sadržaja, redakcija portala svojim čitateljima nastoji dodatno približiti ozbiljnost situacije koja se odvija u njihovu neposrednom susjedstvu i čije se posljedice mogu direktno osjetiti s dolaskom izbjeglica u Hrvatsku. Personalizacijom sadržaja, odnosno navođenjem konkretnih imena i pojedinačnih sudbina izbjeglica, kod čitatelja se stvara osjećaj značajnije emotivne povezanosti, želja za daljnjim nastavkom praćenja teme te otvara mogućnost za aktivnim uključivanjem na humanitarnoj razini.⁶¹ Većinu članaka u ovoj kategoriji redakcija portala preuzima direktno iz drugih agencijskih izvora ili ga formira na temelju njih. Iznimka je svakako *podcast* koji novinar Ivo Džeba snima s o. Livijom Marijanom – kancelarom Križevačke eparhije – na temu rata u Ukrajini i izbjegličke krize unutar koje se osvrću na aktualne problema s kojima se oni susreću.⁶²

Članci na portalu unutar ove kategorije, bez obzira na težinu situacije sugovornika, odišu pozitivnim tonom, promiču kršćanske vrednote te nisu negativno usmjereni prema onima koji vrše agresiju na Ukrajinu. Neka od značajnih svjedočanstva preuzetih te prenesenih na portalu uključuju razgovore s hrvatskom veleposlanicom Anicom Djamić⁶³ i sestrom Martom Meško⁶⁴ koje

⁶⁰ Usp. Franjo, *Fratelli tutti. Enciklika o bratstvu i socijalnom prijateljstvu*, Zagreb, 2021., br.71.

⁶¹ Usp. Karen S. Johanson-Cartee, *News Narratives and News Framing*, Lanham, 2005., 127.

⁶² Bitno.net, O. Livio Marijan: Ukrajinski grkokatolici su krvlju svjedočili jedinstvo s Rimom (5. IV. 2022.), u: <https://www.bitno.net/academicus/podcast/video-o-livio-marijan-ukrajinski-grkokatolici-su-krvlju-svjedocili-jedinstvo-s-rimom/> (23. I. 2023.).

⁶³ IKA, Sestra Marta iz Ukrajine: Važno je da mrznja ne dotakne srca ljudi koji trpe (9. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/sestra-marta-iz-ukrajine-vazno-je-da-mrznja-ne-dotakne-srca-ljudi-koji-trpe/> (23. I. 2023.).

⁶⁴ Ivan Tašev – Glas Koncila, Svjedočanstvo hrvatske veleposlanice u Ukrajini: „Bog prosvjetljuje moje odluke – nekad jednostavne, a nekad teške” (4. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vjera/svjedocanstva/svjedocanstvo-hrvatske-velepo->

se nalaze na službi u Ukrajini te ocem Jurijem Stasiukom koji djeluje kao duhovna potpora ukrajinskim vojnicima.⁶⁵ Pojedini članci unutar ove kategorije predstavljaju živo svjedočanstvo predstavnika različitih katoličkih vjerskih redova. Oni kroz svoje humanitarne napore svjedoče sliku Crkve kao „poljske bolnice”.⁶⁶ Tako oni, kao i redakcija portala, svijetu progovaraju o milosrdnom licu Crkve, licu koje ide ususret svima onima koji se nalaze u opasnosti, koji su nezaštićeni i napušteni, bolesni i stari.⁶⁷ Pojedine izjave prenesene na portalu Bitno.net od građana Ukrajine svjedoče o ulozi i važnosti vjerskog života u trenutcima ratne okupacije.⁶⁸ Kroz okupljanje u crkvama, slavlje sakramenata i zajedničku molitvu Ukrajinci nastoje stvoriti određenu stabilnost u vlastitom životu, unijeti mir te svoje pouzdanje staviti u Gospodina. Njihova svjedočanstva neodoljivo podsjećaju na iskustvo hrvatskog naroda za vrijeme Domovinskog rata te simboliku i duhovnu važnost molitve i krunice.⁶⁹

---

slanice-u-ukrajini-bog-prosvjetljuje-moje-odluke-nekada-jednostavne-a-nekada-teske/ (23. I. 2023.).

⁶⁵ Usp. Matija Štahan – Crux, *Snazna priča svećenika koji se zbog invazije vratio u Ukrajinu, samo dva tjedna ranije preuzeto je župu u Španjolskoj* (2. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/snazna-prica-svecenika-koji-se-zbog-invazije-vratio-u-ukrajinu-samo-dva-tjedna-ranije-preuzeo-je-zupu-u-spanjolskoj/> (23. I. 2023.).

⁶⁶ Usp. Franjo, *Kateheza pape Franje na općoj audijenciji* (28. VIII. 2019.), u: https://www.vatican.va/content/francesco/hr/audiences/2019/documents/papa-francesco_20190828_udienza-generale.html (23. I. 2023.).

⁶⁷ „Dobivamo zamolbe za blagoslov onih koji idu u rat, a molimo s onima koji ostaju (...) Ne zaboravimo da ima mnogo onih koji nikamo neće otići: stari, beskućnici, siromašni. Poljski kler i vjernici hrabro se skrbe za njih, ne napuštajući narod.” Matija Štahan, *Poljski svećenici ne žele pobjeći od rata: „Ostajemo s ukrajinskim narodom”* (28. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/poljski-svecenici-ne-zele-pobjeci-od-rata-ostajemo-s-ukrajinskim-narodom/> (23. I. 2023.).

⁶⁸ „Ukrajina i dalje moli (...) Ovakvo nas je više od 30, uključujući i nekoliko djece, i svakodnevno doživljavamo Božju prateću prisutnost. Ljudi su mi rekli da tamo ima puno bijesa i očaja. Ljudi mnogo plaču i tuguju. To je atmosfera koja je zarazna. Kod nas je drugačija atmosfera. Svaki dan zajedno molimo i klanjamo se Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.” Tino Krvavica – Vatican News, *Katolike u Kijevu ni granate ne mogu odvojiti od mise, pogledajte moćni video iz skloništa* (6. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/katolike-u-kijevu-ni-granate-ne-mogu-odvojiti-od-mise-pogledajte-mocan-video-iz-sklonista/> (23. I. 2023.).

⁶⁹ Usp. Silvana Burišević – Mladen Parlov, *Krunica u Domovinskom ratu znak vjerskog rata ili vjere u ratu?*, u: *Služba Božja*, 53 (2013.) 2, 167–177.

d) *Angažman pape Franje*

Posljednja skupina članaka o ratu u Ukrajini obuhvaća angažman, tj. riječi i djela pape Franje povezane s ovom temom. Od početka pontifikata papa Franjo u očima medija i javnosti stekao je brojne naklonosti te ga se percipira kao „graditelja mostova” između sukobljenih strana.⁷⁰ Papine riječ nerijetko su popraćene gestama koje snažno svjedoče o njegovoj neposrednosti u komunikaciji te želji da se sukobi čim prije završe kako bi se zaustavio nepotreban gubitak ljudskih života.⁷¹ Bilo da progovara o zaštiti života na marginama društva ili očuvanju cjelokupnog planeta, papa Franjo u svojim javnim nastupima otvara dijaloški prostor unutar kojeg nas nastoji vratiti na bitno – ljubav prema Bogu i bratu čovjeku.⁷² Unutar ovoga tematskog područja prepoznajemo dva naglasaka koja se donekle preklapaju s prethodnim tematskim područjima, no kako je riječ o središnjoj figuri u Katoličkoj Crkvi, držimo da ga je bilo nužno izdvojiti unutar zasebnoga tematskog okvira.

Prvi tematski naglasak odnosi se na članke koji izvještavaju o zauzimanju pape Franje za okončanjem rata u Ukrajini na međunarodnoj i ekumenskoj razini. U enciklici *Frattelli tutti* papa Franjo ističe kako svaki rat „ostavlja naš svijet gorim mjestom nego što je to bio prije” te „predstavlja neuspjeh politike i čovječanstva, sramotnu kapitulaciju, bolan poraz pred silama zla”.⁷³ Redakcija portala Bitno.net prati te izvještava o Papinim apelima i prije početka rata. Njegove antiratne poruke, kao i pozivi na mir nakon njegova početka, zauzimaju središnje mjesto što je jasno vidljivo u pozorno odabranim naslovima deskriptivnog tipa koje redakcija portala odabire pri opremanju članaka: „Papa Fra-

⁷⁰ Usp. Karen B. W. Tucker, *Journeying Together: Pope Francis and the International Roman Catholic and World Methodist Bilateral*, u: *Liturgy*, 33 (2018.), 46–47.

⁷¹ Prilikom posjeta Vatikanu zaraćenih predstavnika Sudana papa Franjo čini neočekivanu gestu koja je odjeknula svijetom. On se prigiba na koljena te ljubi predstavnicima vlasti noge te ih poziva da postanu primjer budućeg stanja u državi. Usp. IKA, *Papina neočekivana gesta: poljubio noge suprotstavljenim vođama Južnog Sudana* (12. IV. 2019.), u: <https://hkm.hr/vijesti/vatikan/video-papapet-pozitivno-sokirao-poljubio-noge-suprotstavljenim-vodama-juznog-sudana/> (23. I. 2023.).

⁷² Usp. Jadranka Garmaz – Sabina Marunčić, *Međureligijske kompetencije u vjeronaučnoj nastavi u svjetlu enciklike Fratelli tutti*, u: Jadranka Garmaz – Andrej Šegul (ur.), *Probuditi kreativnost. Izazovi učenja i poučavanja u kontekstu pandemije i migracije: zbornik radova*, Split – Ljubljana – Passau, 91–92.

⁷³ Usp. Franjo, *Frattelli tutti. Enciklika o bratstvu i socijalnom prijateljstvu*, 261.

njo: Bog je uz mirotvorce, a ne uz one koji se koriste nasiljem”⁷⁴, „Papa Franjo zavapio: Isuse, zaustavi Kajinovu ruku”⁷⁵, „Papa Franjo: Nema pobjede u ratu, rat je potpuni poraz”⁷⁶ itd. Iako je većina njegovih poruka o ovoj temi usmjerena prema potvrdi legitimnosti samoobrane Ukrajine pred ruskom agresijom, papa Franjo također upozorava kako svaki rat predstavlja „neučinkovit odgovor” i kako on „nikad ne rješava probleme koje namjera prevladati”.⁷⁷ Prolaskom tjedana i mjeseci od početka rata u Ukrajini, te sve jasnijim padom medijske zainteresiranosti za nj, papa Franjo u sklopu svojih javnih nastupa nastoji iznova zagovarati Ukrajinu te podsjetiti vjernike na ljudsku tragediju koja se odvija na istoku Europe.⁷⁸ On poziva vjernike na osobni ispit savjesti i procjenu vlastita doprinosa smirivanju situacije u Ukrajini: „Molim li se? Zauz imam li se? Pokušavam li razumjeti? Što danas činim za ukrajinski narod? Neka si svatko odgovori u svom srcu.”⁷⁹ Na ekumenskoj razini papa Franjo, kao i predstavnici različitih vatikanskih diplomatskih tijela, nastoje dogovoriti osobni susret između njega i moskovskog patrijarha Kirila o čemu redovito izvještava redakcija portala.⁸⁰ Premda se u ovom

⁷⁴ Vatican News, Papa Franjo: Bog je uz mirotvorce, a ne uz one koji se koriste nasiljem (27. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-franjo-bog-je-uz-mirotvorce-a-ne-uz-one-koji-se-koriste-nasiljem/> (23. I. 2023.).

⁷⁵ IKA, Papa Franjo zavapio: Isuse, zaustavi Kajinovu ruku (16. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-franjo-zavapio-isuse-zaustavi-kajinovu-ruku/> (23. I. 2023.).

⁷⁶ IKA, Papa Franjo: Nema pobjede u ratu, rat je potpuno porat (23. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-franjo-nema-pobjede-u-ratu-rat-je-potpuni-poraz/> (23. I. 2023.).

⁷⁷ IKA, Papa protiv doktrine pravednog rata: Oružani sukob uvijek je pogrešan odgovor (18. X. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-protiv-doktrine-pravednog-rata-oruzani-sukob-uvijek-je-pogresan-odgovor/> (23. I. 2023.).

⁷⁸ „Često mislim da sada jedna od najvećih opasnosti zaborav ukrajinske drame. Čovjek se navikne... Zadnjih sam dana vidio u novinama da je vijest o ratu na devetoj stranici! Nije stvar interesa, to je ružno. Zato smo vam blizu. Svi moramo gledati u njih jer su oni sada mučenici. Vi ste sada mučenici.” IKA, Papa: Vidio sam u novinama da je vijest o Ukrajini pala na devetu stranicu – to je ružno! (14. VII. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/papa-vidio-sam-u-novinama-da-je-vijest-o-ukrajini-pala-na-devetu-stranicu-to-je-ruzno/> (23. I. 2023.).

⁷⁹ Vatican News, Papa Franjo: „Što danas činim za ukrajinski narod? Neka svatko odgovori u svom srcu...” (20. VI. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-franjo-sto-danas-cinim-za-ukrajinski-narod-neka-svatko-odgovori-u-svojem-srcu/> (23. I. 2023.).

⁸⁰ Unutar vremenskog okvira našeg istraživanja susret između pape Franje i moskovskog patrijarha Kirila nije ostvaren. Redakcija portala Bitno.net popрати-

trenutku čini kako do susreta neće doći u skorijem vremenu, o čemu svjedoči i sam Papa⁸¹, to ne umanjuje njegova nastojanja. Analizirajući članke i izvještavanje redakcije portala Bitno.net, razvidno je da su sva ekumenska nastojanja pape Franje u ovom trenutku jednosmjerna⁸², te se od Ruske pravoslavne Crkve ne mogu očekivati značajni pomaci bez ideološkog odmaka od aktualne politike.⁸³ Papini konkretni naponi usmjereni prema uspostavi dijaloga na oba područja predstavljaju nastavak određenog

---

la je i izvjestila svoje čitatelje o potencijalnim susretima (lipanj 2022. Jeruzalem i rujna 2022. Kazahstan) te prenijela izvještaj o njihovom razgovoru putem videoveze oslanjajući se dominantno na sadržaj agencijskih izvora. Usp. Matija Štahan – CNA, Papa Franjo s patrijarhom Kirilom o ratu u Ukrajini (16. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/papa-franjo-razgovarao-s-patrijarhom-kirilom-o-ratu-u-ukrajini/>, Ivo Džeba – Reuters, Radi se na tome da se Franjo i Kiril u lipnju susretnu u Jeruzalemu (12. IV. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/reuters-radi-se-na-tome-da-se-franjo-i-kiril-u-lipnju-susretnu-u-jeruzalemu/>; Rašeljka Zemunović – CNA, Patrijarh Kiril neće se susresti s papom Franjom u Kazahstanu (25. VIII. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/svijet/patrijarh-kiril-se-nece-susresti-s-papom-franjom-u-kazahstanu/> (23. I. 2023.).

⁸¹ „Govoreći o patrijarhu Kirilu, Franjo je kazao kako je njegov odnos s ruskim pravoslavnim poglavarom „jako dobar” te da žali što je Vatikan morao otkazati njihov susret (...) Naša diplomacija je shvatila da bi susret između nas dvojice u ovom trenutku mogao dovesti do prevelike zbunjenosti”, kazao je Papa.” Ivo Džeba – Crux, Papa rekao da je susret s Kirilom otkazan, objasnio i zašto nikad ne spominje Putina (22. IV. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-rekao-da-je-susret-s-kirilom-otkazan-objasnio-i-zasto-nikad-ne-spominje-putina/> (23. I. 2023.).

⁸² U intervjuu za talijanski list *Corriere della Sera*, čije dijelove prenosi redakcija portala Bitno.net, upitan o video razgovoru s Kirilom papa Franjo ističe kako ne vidi napretka sve dok se patrijarhova retorika ne promijeni. Redakcija portala Bitno.net preuzima i ističe sljedeće: „Slušao sam ga i rekao mu: Ne razumijem ništa o čemu govoriš. Brate, mi nismo državni klerici, ne koristimo jezik politike, nego Isusov. Mi smo pastiri istog Božjeg naroda. Zato trebamo tražiti putove mira kako bi se oružje utišalo. Patrijarh se ne može pretvoriti u Putinova ministranta.” Ivo Džeba – Matija Štahan, „Patrijarh se ne može pretvoriti u Putinova ministranta”. – Papa otkrio detalje razgovora s Kirilom i kazao kako želi u Moskvu (3. V. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/patrijarh-se-ne-moze-pretvoriti-u-putinovog-ministranta-papa-otkrio-detalje-razgovora-s-kirilom-i-kazao-kako-zeli-u-moskvu/> (23. I. 2023.).

⁸³ Unutar Ruske pravoslavne Crkve u posljednje vrijeme sve su vidljivija neslaganja sa smjerom koje je zauzeo patrijarh Kiril. Pretpostavlja se da su interni prijevori rezultirali smjenom mitropolita Hilarijona koji je bio šef Ureda za vanjske poslove Ruske pravoslavne Crkve. Analiza njegove šutnje, tj. nepotvrđivanje moralne ispravnosti ruske invazije na Ukrajinu i nepodupiranje patrijarha Kirila u tome dovela su do njegove konačne smjene. Usp. Alar Kilp – Jerry G. Pankurst, Religious Leadership and Critical Junctures in the 2022 Russian Invasion of the Ukraine: 104 Days of Metropolitan Hilarion, u: *Occasional Papers on Religion in Easter Europe*, 42 (2022.) 7, 1–23.

kontinuiteta postavljenog i prije početka njegova pontifikata.⁸⁴ O njegovim dijaloškim naporima, o ovoj i drugim temama, aktivno izvještava redakcija portala Bitno.net oslanjajući se pritom primarno na izvanjske (agencijske) sadržaje bez dublje izvorne teološko-pastoralne analize.⁸⁵

Drugi tematski naglasak, u člancima koji se odnose na papu Franju, govori o promociji molitve i posta kao sredstava za prestanak rata te posvećenju Ukrajine i Rusije Bezgrešnom Srcu Marijinu. Papa Franjo nije prvi poglavar Katoličke Crkve koji je pozvao vjernike na molitvu i post s određenom nakanom poput pobjede u ratu ili njegovu okončanju.⁸⁶ Također, prije pape Franje, Pio XII. (četiri puta) i Ivan Pavao II. (dva puta) za vrijeme svojih pontifikata posvećuje Rusiju Bezgrešnom Srcu Marijinu. Oni to čine oslanjajući se na poruku koju je Marija uputila vidjelicama u Fatimi u kojoj se ističe potreba posvećenja Rusije.⁸⁷ Oslanjajući se na primjere svojih prethodnika, a neposredno nakon pogoršanja diplomatskih pregovora i prije početka eskalacije rata u Ukrajini, papa Franjo upućuje apel svim ljudima dobre volje da na Čistu srijedu 2022. godine sudjeluju u Danu posta za mir.

⁸⁴ I prije nego što je postao papa, kardinal Jorge Mario Bergoglio, ostvaruje plodonosan ekumenski i međureligijski dijalog s pripadnicima drugih vjera i nacionalnosti. O tome na poseban način svjedoči rabin Abraham Skorka, dugogodišnji prijatelj i suradnik pape Franje. Usp. Jorge Mario Bergoglio – Abraham Skorka, *On Heaven and Earth. Pope Francis on Faith, Family and the Church in the 21st Century*, New York, 2010., 219–220.

⁸⁵ Usp. Nenad Palac, *Teološko-pastoralna relevantnost internetskoga portala za evangelizacijsko poslanje Crkve*, 284–310.

⁸⁶ Korijene korištenja duhovne potpore u obliku molitve i posta na općoj razini Crkve možemo pronaći u predkarolinškom i karolinškom dobu. Tada pape i kraljeva – od vjernika koji nisu otišli u rat – traže učestalije slavljenje i prakticiranje euharistije, molitava litanije i posta kako bi ostvarili pozitivan ishod bojne protiv primarno nekršćanskih protivnika. Ova se mjera koristila samo u onim slučajevima kada je prijetnja bila značajna, a božanska intervencija nužna. Usp. Michael McCormick, *The Liturgy of War in the Early Middle Ages: Crisis, Litanies, and the Carolingian Monarchy*, u: *Viator*, (1984.) 15, 8–21.

⁸⁷ Francuski teolog René Laurentin (1917. – 2017.), osvrćući se na zahtjeve fatimskih vidjelaca za posvećenjem Rusije i svijeta te analizirajući pozitivne odgovore pojedinih papa na isti, u svojim promišljanjima naglašava dvije konkretne stvarnosti. On ističe kako bi bilo naivno govoriti o postojanju savršene formule čije bi izricanje prouzrokovalo direktno obraćenje Rusije kroz Marijinu čudesnu intervenciju ili Papin čin posvete te naglašava kako su nužni konkretni pastoralni naponi na terenu koji će malo-pomalo dovesti do obraćenja. Prema njemu, čin posvete treba se ostvariti na osobnoj razini i to u zajedništvu s mističnim tijelom, Kristovom Crkvom. Usp. Andrea Filić – Vanda Kraft Soić, *Fatimski zahtjevi za posvećenje Rusije i svijeta u teološkim promišljanjima Renée Laurentina*, u: *Bogoslovska smotra*, 88 (2018.) 2, 381–408.

Za papu Franju molitva i post predstavljaju nasljedovanje Kristove upute prema kojoj se „na đavolsku ludost nasilja odgovara Božjim oružjem, molitvom i postom”⁸⁸. Uz izvještavanje o Papi nu pozivu na post i molitvu, redakcija portala Bitno.net, također prenosi poruke mjesnih biskupa koji na lokalnim razinama pozivaju vjernike na uključenje u ovu inicijativu. U oba se slučaja redakcija dominantno oslanja se na preuzimanje sadržaja iz agencijskih ili lokalnih (nad)biskupijskih izvora.⁸⁹ Sličan trend primjećujemo i pri izvještavanju o Papinoj inicijativi posvećenja Rusije te Ukrajine Bezgrešnom Srcu Marijinu. Većina članaka o ovoj temi sadržajno je utemeljena na prijenosu službenih izjava predstavnika Crkve ili značajnih dijelova njihovih poruka. Iznimka je donekle zajednički članak novinara Matije Štahana i Tina Krvavice koji čitateljima portala objašnjavaju utemeljenje i smisao ovog čina.⁹⁰ Bez obzira na značajno oslanjanje na izvanjske izvore, redakcija portala Bitno.net pravovremeno i utemeljeno prati te izvještava o obje Papine duhovne inicijative. Time unutar hrvatskoga medijskog prostora prikazuju papu Franju kao odlučnog pastira koji posredstvom duhovnih inicijativa okuplja vjernike u zajedničkoj molitvi usmjerenoj prema pokretanju dijaloga i uspostavi mira.

⁸⁸ IKA, Papa Franjo vjernicima: Post na Čistu srijedu posvetiti za mir u Ukrajini i ostatku svijeta (23. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-franjo-vjernicima-post-na-cistu-srijedu-posvetite-za-mir-u-ukrajini-i-ostatku-svijeta/> (23. I. 2023.).

⁸⁹ Usp. SMN – Bitno.net, Splitsko-makarski nadbiskup: „Post, nemrs i molitva na Čistu srijedu nek budu za mir u Ukrajini” (27. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/splitsko-makarski-nadbiskup-post-nemrs-i-molitva-na-cistu-srijedu-neka-budu-za-mir-u-ukrajini/>; IKA, Nadbiskup Hranić pozvao vjernike da, povodom rata u Ukrajini, učine ove četiri stvari... (28. II. 2022.), u: <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/nadbiskup-hranic-pozvao-vjernike-da-povodom-rata-u-ukrajini-ucine-ove-cetiri-stvari/> (23. I. 2023.).

⁹⁰ Zajednički članak novinara Matije Štahana i Tina Krvavice može se podijeliti na tri dijela. U prvom dijelu autori prenose osnovne informacije o obredu posvećenja poput razloga, vremena i mjesta na kojem će se ono održati. Drugi dio članka predstavlja refleksiju sisačkog biskupa Vlade Košića na račun Papine inicijative. U trećem se dijelu novinari osvrću na Marijino ukazanje u Fatimi i poruke upućene vidjelicama. Unutar ovog članka nalazi se 11 integriranih vanjskih poveznica preko kojih se može pristupiti vanjskim i internim izvorima na temelju kojih je on formiran. Usp. Matija Štahan – Tino Krvavica, Evo što trebate znati o posveti Rusije i Ukrajine Bezgrešnom Srcu Marijinu (17. III. 2022.), u: <https://www.bitno.net/academicus/teologija/evo-sto-trebate-znati-o-papinom-cinu-posvete-rusije-i-ukrajine-bezgresnom-srcu-marijinu-fatima/> (23. I. 2023.).

ZAKLJUČAK

Suočena s iznenadnom invazijom Rusije na Ukrajinu redakcija portala Bitno.net nailazi na specifičan niz izazova pri obradi ove teme. Postojeća kadrovska i financijska ograničenja na portalu ne dopuštaju izvještavanje iz neposredne blizine zbog čega se redakcija dominantno oslanja na izvanjske agencijske izvore pri stvaranju sadržaja. Oslanjajući se primarno na sadržaj produciran od informativnih katoličkih agencija (IKA i Vatican News), ona nastoji koliko-toliko pratiti i izvještavati o razvoju cjelokupne situacije. Unatoč početnoj značajnoj pokrivenosti na portalu Bitno.net, zainteresiranost i izvještavanje redakcije o istoj temi s vremenom opada te nakon godinu dana od njezina početka stagnira. Generalni trend oslanjanja redakcije na izvanjski sadržaj pri formaciji članaka očituje se ne samo kroz omjer izvornih i preuzetih članaka, već i kroz dominantno oslanjanje na (ne)komercijalne baze fotografija pri njihovu opremanju. Premda korištenje ovih baza predstavlja legitiman izvor za opremanje članaka i uvriježenu medijsku praksu u svijetu, potpuna ovisnost o njima te njihovo višekratno recikliranje za tematski slične ali sadržajno različite članke doprinosi stvaranju sadržaja generičke naravi na portalu.

Pri kvalitativnoj analizi članaka koji su na portalu Bitno.net označeni kao izvorni također je zabilježeno da se novinari u značajnoj mjeri oslanjaju na izvanjske (agencijske) izvore. Iako su korišteni izvori jasno označeni kroz poveznice umetnute u tekst, ovakav način stvaranja sadržaja svjedoči o više informativno-kronološkom pristupu obradi tema namjesto pružanju dublje teološko-pastoralne analize situacije. Kroz ovakav način izvještavanja, ili kronološkog prenošenja sadržaja, redakcija portala Bitno.net u konačnici se sama ograničava na već unaprijed zadane okvire postavljene od informativnih agencija. Nužno je stoga u budućem radu posvetiti više pozornosti stvaranju sadržaja dodatne vrijednosti koji će – iako utemeljen na agencijskom sadržaju – sadržavati dublju i osobniju refleksiju novinara o temi o kojoj se izvještava. Promjena u pristupu redakcijske pri obradi teme ključna je i hitna o čemu svjedoči ne samo pad u broju čitatelja već i starenje postojeće čitateljske baze.

Na općoj razini možemo vidjeti kako su članci objavljeni na portalu Bitno.net o ratu u Ukrajini, u prvom redu, usmjereni prema informiranju i senzibiliziranju čitatelja za posljedice koje on nosi za Europu. Kroz poglavito prenošenje sadržaja koji uklju-

čuje svjedočanstva žrtava rata, apele za humanitarnom pomoći, poruke (nad)biskupa, kardinala i pape Franje, redakcija portala Bitno.net nastoji potaknuti čitateljsku bazu na aktivnu duhovnu ili fizičku participaciju u ovoj krizi. Pokretačka snaga u ovom nastojanju zasigurno je papa Franjo koji od prvog dana staje u obranu ranjenih, potlačenih i protjeranih prepoznavši u Ukrajini novu marginu društva prema kojoj smo kao Crkva pozvani djelovati.

Izveštavanje redakcije portala Bitno.net o ovoj temi iz vjerske i vjerničke perspektive zasigurno je hvalevrijedno, no na kvantitativnoj i kvalitativnoj razini ukazuje na njihovu značajnu ovisnosti naspram agencijskih izvora čime su potvrđene obje hipoteze ovog istraživanja. Ako redakcija Bitno.net-a želi da portal u budućnosti ostane aktualan, potrebno je razmisliti o implementaciji novih načina izvještavanja koji će uključivati osobniju refleksiju angažiranih novinara ili dodatno otvaranje prostora stručnim komentatorima. Ovo bi omogućilo redakciji portala Bitno.net da učini korak više te iskorači iz okvira prenošenja agencijskog sadržaja.

WAR IN UKRAINE: QUANTITATIVE-QUALITATIVE ANALYSIS OF CONTENT ON THE BITNO.NET PORTAL

Summary

The Russian invasion of Ukraine on February 24, 2022, has made a whole series of events that form a global crisis on the humanitarian, economic, diplomatic, and ecumenical level. Media houses around the world follow and report on this war, focusing on specific highlights that are conformed with their editorial policy. The goal of this research is to determine how much and in what way the Bitno.net editorial office reports on the war in Ukraine and which thematic areas are the most represented. Using the method of content analysis, on a qualitative and quantitative level, we analyse 213 articles published on the Bitno.net portal in 2022 that directly relate to the treatment of the war in Ukraine. The results of the research show a significant reliance of the portal's editorial staff on external (agency) sources on both the qualitative and quantitative level.

Keywords: Bitno.net, Ukraine, Russia, war, refugees.